ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Данғара тумани

2024 йил 25-декабрь

Кўқон туманлараро иқтисодий судининг судьяси Г.Холматова раислигида, судья ёрдамчиси Д.Мамажоновнинг котиблигида, даъвогар вакили Ш.Исақов(ишончнома асосида)нинг иштирокида, даъвогар Данғара тумани Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг, "Уришев Расулжон файзи" фермер ҳўжалиги манфаатида, жавобгар "Данғара ғаллачилик кластери" МЧЖ ҳисобидан 81744945 сўм асосий қарз, 19618786 сўм пеня, 12261741 сўм жарима ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича қўзғатилган ишни суд Данғара туман ҳокимлиги биносида очиқ сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

АНИКЛАДИ:

Иш ҳужжатларига қараганда, даъвогар "Уришев Расулжон файзи" фермер ҳужалиги (ҳужалик) ва жавобгар "Данғара ғаллачилик кластери" МЧЖ (буюртмачи) ўртасида 02.02.2024 йил куни "Бошоқли дон ҳарид қилиш буйича" фьючерс шартномаси тузилган булиб, ушбу шартномага кура, даъвогар фермер ҳужалиги бошоқли дон уруғлиги етказиб бериш, жавобгар эса, туловларни амалга ошириш мажбуриятини олган.

Шартномага асосан, даъвогар томонидан етказиб берилган бошокли дон уруғлиги учун жавобгар томонидан қисман тўловлар амалга оширилган бўлсада, колган 81744945 сўм кисми бўйича тўловлар амалга оширилмаган.

Даъвогарнинг етказиб берилган бошоқли дон уруғлиги учун тўловларни амалга ошириш тўғрисидаги мурожаатлари жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган. Натижада, жавобгарни даъвогар олдидаги қарзи 81744945 сўмни ташкил қилган.

Шу сабабли, даъвогар Данғара тумани Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши, "Уришев Расулжон файзи" фермер ҳўжалиги манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгар "Данғара ғаллачилик кластери" МЧЖ ҳисобидан 81744945 сўм асосий қарз, 19618786 сўм пеня ва 12261741 сўм жарима ундиришни сўраган.

Даъвогар вакили суд мажлисида, тарафлар ўртасида тузилган шартномага асосан, фермер хўжалиги томонидан шартнома мажбуриятлари бажарилганлигини, жавобгар эса тўловларни тўлиқ амалга оширмаганлигини билдириб, суддан даъвони каноатлантиришни сўради.

Жавобгар суд мажлиси куни ва жойи тўгрисида хабардор қилинган бўлсада, суд мажлисига ундан вакил келмади. Шу сабабли, суд ишни ИПКнинг 128-моддасига асосан, жавобгар вакили иштирокисиз кўришни лозим хисоблайди.

Суд, даъвогар вакилининг тушунтиришларини, ишдаги хужжатларни ўрганиб, далилларни текшириб чикиб, куйидаги асосларга кўра, даъвони кисман каноатлантиришни лозим деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига кўра, ҳар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда холис суд томонидан кўриб чиқилиши ҳуқуқи кафолатланади.

Фукаролик кодексининг 236-моддасида, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун ҳужжатлари талабларига мувофик, лозим даражада бажарилиши кераклиги белгиланган.

Фукаролик кодексининг 357-моддасига мувофик, шартнома тузилган пайтидан бошлаб кучга киради ва тарафлар учун мажбурий бўлиб қолади.

Ишдаги ҳужжатлардан аниқланишича, тарафлар ўртасида бошоқли дон уруғлиги етказиб бериш тўғрисида шартнома тузилган бўлиб, шартномага кўра, даъвогар бошоқли дон уруғлиги етказиб бериш, жавобгар эса, тўловларни амалга ошириш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 3.4-бандига мувофик, хўжалик — тайёрловчи томонидан хўжаликдан харид килинадиган бошокли дон учун якуний хисоб-китоблар хосил йилининг 1-сентябрига кадар тўлик амалга оширилиши белгиланган бўлсада, жавобгар етказиб берилган бошокли дон уруғлиги учун тўловларни тўлик амалга оширмаган. Натижада, жавобгарнинг даъвогар олдидаги қарзи 81744945 сўмни ташкил килган.

Мазкур қарздорлик иш ҳужжатларидаги ҳисоб-фактуралар ҳамда даъвогар вакилининг суд мажлисидаги тушунтиришлари билан ўз тасдиғини топади.

Бундай холатда, суд даъвонинг асосий қарз ундириш талабини асосли деб, хисоблайди.

Бундан ташқари, даъвогар шартноманинг 4.2-бандига асосан 19618786 сўм пеня, 12261741 сўм жарима ҳисоблаган ва ундиришни сўраган.

Шартноманинг 4.2-бандида, мазкур шартномага мувофик топширилган маҳсулот ҳақини тўлашдан асоссиз бўйин товлагани учун тайёрловчи ўзи тўлашдан бўйин товлаган сумманинг 15 фоизи микдорида хўжаликка жарима тўлаши, жаримадан ташқари тайёрловчи

хўжаликка тўлов муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи миқдорида, бирок муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортик бўлмаган микдорда пеня тўлаши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июнь кунги 163-сонли "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги конун хужжатларини кўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги қарорининг 4-бандида, ФКнинг 326-моддасига мувофик, суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий аҳволини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка микдорини камайтиришга ҳақли эканлиги тушунтирилган.

Бу ҳолатда, суд жавобгар жамиятининг молиявий ҳолатини, даъвогарнинг манфаатларини инобатга олиб, пеня микдорини 2950000 сўмга қадар камайтиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июнь кунги 163-сонли "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўгрисидаги конун хужжатларини кўллашнинг айрим масалалари ҳакида"ги қарорининг 3-бандида, агар шартномада айнан битта мажбуриятнинг бузилиши учун неустойкани ҳам жарима, ҳам пеня кўринишида тўлаш назарда тутилган бўлса, судлар шуни эътиборга олишлари лозимки, конунчиликда бошқача ҳоллар назарда тутилмаган бўлса, даъвогар фақатгина бир шаклдаги неустойка қўллашни талаб қилишга ҳақли эканлиги тушунтирилган.

Бундай холатда, суд даъвогарнинг жарима ундириш талабини асоссиз деб хисоблайли.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 10.10.2017 йил кунги 3318-сонли "Фермер, деҳқон хужаликлари ва томорқа ер эгалари фаолиятини янада ривожлантириш буйича ташкилий чора-тадбирлар туррисида"ги қарорининг 3-бандига асосан, даъво аризасини қаноатлантириш рад этилганда манфаати кузлаб

даъво аризаси киритилган фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгаларидан давлат божи ундирилмайди.

Иктисодий процессуал кодексининг 118-моддасига асосан, даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод килинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод килинмаган бўлса, каноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджети даромадига ундирилади.

Юкоридагиларга кўра, суд даъвони кисман каноатлантириб, даъвогар фойдасига жавобгар хисобидан 81744945 сўм асосий карз, 2950000 сўм пеня, 37500 сўм почта харажати ундиришни, даъвонинг колган кисмини рад килишни, шунингдек, ИПКнинг 118-моддасига асосан, каноатлантирилган даъво талаблари микдорига мутаносиб равишда, жавобгар хисобидан республика бюджетига 2027274,62 сўм давлат божи ундиришни, рад килинган кисми бўйича даъвогарнинг давлат божидан озодлигини инобатга олишни лозим топади.

Бинобарин суд, Фукаролик кодексининг 236, 357-моддалари ҳамда Иқтисодий процессуал кодексининг 118, 128, 176, 177, 178, 179, 180, 186, 259-моддаларини қўллаб,

КАРОР КИЛДИ:

Даъвогарнинг даьво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Даъвогар "Уришев Расулжон файзи" фермер хўжалиги фойдасига, жавобгар "Данғара ғаллачилик кластери" МЧЖ хисобидан 81744945 сўм асосий қарз, 2950000 сўм пеня, 37500 сўм почта харажати, республика бюджетига 2027274,62 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвонинг қолган қисмини қаноатлантириш рад қилинсин.

Даъвогар Данғара тумани Фермер, деҳқон ҳўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг давлат божидан озодлиги инобатга олинсин.

Ишда иштирок этувчи шахслар суднинг мазкур хал қилув қарори устидан бир ойлик муддат ичида белгиланган тартибда шу суд орқали, Фарғона вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция, ҳал қилув қарори қонуний кучга кирган кундан бошлаб олти ой ичида кассация тартибида шикоят (протест) келтиришга ҳақли.

Раислик этувчи:

Г.Холматова

